

Жорсткість (контактний тиск) опорного пристрою повинна зменшуватись від середини до кінців в радіальному напрямку.

На основі вищесказаного запропоновано кілька варіантів виконання опорних пристроїв. Як свідчать результати розрахунків, запропоновані варіанти є досить ефективними, оскільки знижуються максимальні напруження в оболонці котла цистерни. Для найефективнішого варіанта проведено порівняння з існуючою конструкцією. Показано закони зміни жорсткостей в радіальному напрямку та закони зміни контактної тиску.

Виконано математичний опис задачі оптимізаційного проектування за критерієм мінімальної матеріалоемності опорного пристрою вагона-цистерни та використано його для конструкції, що пропонується. Результати розрахунків показали, що маса конструкції опорного пристрою при оптимальних значеннях на 13% менше у порівнянні з існуючою конструкцією.

Конструкція, з запропонованим удосконаленням, перевірена на весь спектр

навантажень згідно з нормативними документами. У програмному продукті Mathcad створена математична модель для проведення розрахунків на динамічні навантаження. За результатами розрахунків отримано графіки залежності прискорень кузова від часу – акселерограми. При розрахунках, для врахування інерційних донавантажень від вертикальних коливань мас вагона – кузова вагона-цистерни – в ПК «Ліра» задаються характеристики для розрахунку на динамічні дії. Вибирається найменування дії – «акселерограма» – та вводяться дані графіка залежності прискорення кузова в центрі мас від часу. Після закінчення розрахунків програма вибирає форми коливань, при яких виникають найбільші напруження. Наступним кроком є опція складання напружень від дії статичних та динамічних навантажень, в результаті отримуємо сумарні напруження. Аналіз результатів показав, що максимальні напруження не перевищують допустимі.

УДК 624.012:004

С.В. Дериземля

ВИБІР РАЦІОНАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ РОЗРАХУНКУ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНОГО СТАНУ СТАЛЕБЕТОННИХ КОНСТРУКЦІЙ

S.V. Deryzemlia

VALIDATION OF RATIONAL MODELS OF STEEL-CONCRETE CONSTRUCTIONS' STRESS-STRAIN STATE CALCULATION

У сучасній світовій практиці останнім часом широко розповсюджується використання сталезалізобетонних конструкцій. Це пов'язано з тим, що такі конструкції вигідні при будівництві різноманітних споруд, так як вони мають меншу власну вагу у порівнянні із залізобетонними, більш економічні у використанні матеріалів і зручні при їх спорудженні.

Актуальною є розробка і експериментально теоретичне обґрунтування комп'ютерних моделей розрахунку

подібних конструкцій з використанням сучасних програмних комплексів, які реалізують метод скінченних елементів (МСЕ). Програмні комплекси ANSYS, ЛІРА САПР, Femap NX Nastran включають в себе бібліотеку скінченних елементів (СЕ), яка дає можливість створювати тривимірні моделі та оцінювати напружено-деформований стан (НДС) конструкції під час впливу зовнішніх навантажень і температурного нагріву. Задача виконується в нелінійній

постановці. Вид матриць рівнянь розв'язку МСЕ визначається формою і властивостями СЕ. При розрахунку конструкцій необхідно враховувати істинні діаграми деформування сталі і бетону, зміну їх фізико-механічних характеристик під час нагріву, дилатацію і повзучість бетону.

Одним з найважливіших питань є моделювання контактної зони взаємодії

бетонного осердя та сталеві обійми чи листа. Сертифіковані програмні комплекси у своїх бібліотеках поки що не пропонують окремий СЕ, який враховував би спільну роботу компонентів поперечного перерізу.

Вибір варіанта оптимальної моделі розрахунку має забезпечити раціональний крок сітки і глибину моделювання.

УДК624.016.001.2

С.Д. Сінчук

ОПТИМІЗАЦІЯ КОМБІНОВАНИХ СИСТЕМ. МЕТОДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ РІВНЯННЯ ОПТИМАЛЬНОСТІ

S.D. Sinchuk

OPTIMIZATION OF COMBINE SYSTEMS. THE METHODS OF SOLUTION OF THE OPTIMALITY EQUATIONS

Розглядаються питання оптимізації статично визначеної композитної структури, завантаженої постійним та тимчасовим навантаженням. Як комбінована структура пропонується шпренгельна балка постійного перерізу. Витрати матеріалів на виробництво шпренгельної балки, що складається з одного виду матеріалу, визначаються або об'ємом, або вагою. Таким чином, в оптимальному проектуванні структури із заданою топологією цільовою функцією є сума об'єму балки і шпренгеля, залежно від зміни топологічних змінних. Якщо припустити, що цільова функція (в даному випадку залежить від об'єму) безперервна і гладка, мінімум її буде знайдено в точці, де всі її часткові похідні від невідомих змінних дорівнюють нулю. Таким чином, як рівняння оптимальності буде виступати система із $0,5n$ нелінійних рівнянь для всіх топологічних змінних. Загалом, рівняння оптимальності являють собою систему нелінійних рівнянь і аналітичних

рішень не мають. Рішення знаходиться методом послідовних наближень.

Для розрахунку конструкції на рухоме навантаження необхідно побудувати лінії впливу згинального моменту, поздовжніх і поперечних зусиль в елементах шпренгельної балки. У цьому випадку лінія впливу відображає умови рівноваги.

Для розрахунку заданої конструкції на дію постійного та тимчасового навантаження використовується метод мінімізації згинальних моментів. Даний метод базується на властивостях розпірних систем: в комбінованих балочних конструкціях елементами, що визначаються витратами матеріалів, є ті, що працюють у напруженому стані під дією складного навантаження стискання зі згином; в елементах, що працюють на стискання зі згином, зменшення розмірів перерізу більшою мірою визначається зменшенням згинального моменту; згинальні моменти збільшуються від опори до середини прольоту.